

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Ляховецький Олександр Олександрович

*аспірант кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Сфера господарювання є досить динамічним механізмом, у якій відбуваються зміни згідно із новітніми тенденціями, однією із яких є загально розповсюджена цифровізація діяльності та відносин. Цифровізація сфери господарювання є невід’ємною складовою сучасних економічних реалій у світовому масштабі, яка саме дозволяє швидко, оперативню, в режимі он-лайн здійснювати різноманітні господарські операції та процеси. Крім того, як слушно зауважує О. В. Марченко, «перехід до цифрової економіки є елементом національної безпеки, конкуренції вітчизняної економіки в глобальному просторі у довготерміновій перспективі»¹. Також, варто погодитися з думкою Д. О. Котелевця про те, що «забезпечення стабільного розвитку цифрової економіки вимагає якісного покриття Інтернетом, навчання висококваліфікованих фахівців по роботі з інформаційно-комунікаційними технологіями, розбудови новітньої цифрової інфраструктури та розвитку цифрових сервісів»². У загальному вигляді цифровізація представляє собою процес диджиталізації та за змістовною характеристикою ці поняття є синонімічними.

Нормативно концепція диджиталізації була визначена Урядом ще в 2018 році за Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр., яка була схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р, визначає основну мету цифровізації – досягнення цифрової трансформації існуючих та створення нових галузей економіки, а також трансформація традиційних сфер життєдіяльності в нові, більш ефективні та сучасні сфери. На думку В. Юдіна «ця мета значною мірою досягнута, оскільки з’явилися нові сфери економіки, що безпосередньо пов’язані із цифровізацією (телекомунікаційна, електронних довірчих послуг, електронної комерції), а в традиційних – з’явилися електронні аналоги традиційних послуг (зокрема, електронні фінансові послуги включно з електронними платежами)»³. Звідси можливо говорити про новий напрям державної економічної

¹ Марченко М.В. (2020). Цифрова економіка в Україні: основні тенденції та перспективи розвитку. Галицький економічний вісник URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu (дата звернення: 15.02.2024).

² Котелевць Д.О. (2022). Тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01> (дата звернення: 15.02.2024).

³ Юдін В. (2021). Регулювання господарських відносин в умовах цифровізації економіки. *Підприємництво, господарство і право.* № 4. С. 109.

політики – трансформаційну-цифрову, яка спрямована на спрощення, оптимізацію та раціоналізацію умов та процедур господарської сфери, шляхом використання новітніх різноманітних цифрових технологій та операцій, із забезпеченням належного і надійного рівня кібербезпеки, з метою сприяння зростанню ефективності економіки. На думку О. Орлової «темпи цифровізації, що прискорюються, свідчать про те, що розвиток правового регулювання завжди буде відставати від вимог ринку, тому основним завданням під час розробки правової політики є забезпечення її гнучкості, насамперед у питаннях підтримки та стимулювання інвестицій у всі галузі цифрової економіки та розвитку інновацій учасників створюваної цифрової системи. Прогнозоване зближення галузей економіки та часті зміни конкурентного середовища вимагатимуть постійного перегляду правових норм, що регулюють захист даних, гарантування їхньої безпеки, оподаткування діяльності підприємств та організацій цифрової економіки, захисту прав споживачів»⁴.

У літературі вчені по-різному визначають поняття та ознаки диджиталізації та практичні її проблеми і прояви застосування у сфері господарювання. Але поняття «цифровізація» більшість авторів ототожнює з «диджиталізацією» та «цифровою трансформацією». Детально інтерпретують значення цього процесу О. Ю. Гусєва та С. В. Легомінова, зазначаючи, що «диджиталізація, як і цифровізація розглядаються як трансформація та проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращання комунікаційної взаємодії зі споживачами. Цифровізацію слід розглядати як проникнення інформаційно-комунікаційних технологій у всі процеси діяльності компаній з метою реформування їх на більш ефективні та легкі. Простим прикладом оцифровування є застосунок Дія, онлайн-навчання, послуги Netflix, електронне врядування, державні послуги та загалом певна трансформація медицини, освіти, туризму, безпеки України»⁵. На думку інших вчених «діджиталізація – це процес приведення вихідних для провадження господарської діяльності елементів до цифрової форми. Діджиталізація – це заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії процес застосування суб'єктами господарювання інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення мети господарської діяльності, спрямований на зміну існуючих господарських відносин шляхом їх діджиталізації; сукупність актів реалізації діджиталізованих об'єктів для досягнення цілей господарської діяльності, що розглядаються в їх єдності та пов'язані з формуванням нової форми господарських відносин – цифрової»⁶. Також, слушною є думка про те, що «діджиталізація – це цілеспрямована

⁴ Орлова О.С. (2023). Правове регулювання господарської діяльності в умовах цифровізації. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. Випуск 77: частина 1. С. 199.

⁵ Гусєва О. Ю., Легомінова С. В. (2018). Диджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. № 1 (23). С. 36.

⁶ Тетерятник Б. С. (2017). Діджиталізація та цифровізація в контексті віртуалізації господарської діяльності. Інноваційна система та інформаційні технології в сучасній науці :

трансформація життя суспільства (бізнесу, банків, фінансового ринку, виробництва, економіки, професій, освіти) на основі інноваційних інформаційних та телекомунікаційних технологій»⁷. Тобто, ознаками диджиталізації є наявність інноваційно-цифрових технологій та їх впровадження у сферу господарювання з метою трансформативності господарських взаємовідносин.

Також, диджиталізація сприяє зростанню ділової активності вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання та взагалі створює новий економічний імідж України, адже саме «зростання ділової активності української ІТ-сфери стимулювало такі транснаціональні корпорації, як Google, Apple, Siemens, Samsung, розмістити в Україні понад 100 дослідницьких центрів»⁸. Успіхи цього сегменту економіки роблять нашу державу відомою у міжнародному просторі, піднімають її світові рейтингові позиції, що безпосередньо впливає на покращення міжнародного іміджу. У березні 2021 р. британська організація Global Sourcing Association віддала перше місце у щорічній номінації Delivery Destination of the Year Україні, що свідчить про зміцнення українського державного бренду та іміджу⁹. Тобто, застосування диджиталізації у сфері господарювання свідчить про її прагнення до сучасних форм та засобів здійснення господарської діяльності, яке у сучасних умовах воєнної економіки є вкрай важливим, актуальним, привабливим та ефективним.

Таким чином, диджиталізація сфери господарювання це інноваційно-віртуальна форма господарювання, яка реалізується завдяки новітнім інформаційно-цифровим технологіям та процесам, з надійним ступенем кібербезпеки, на засадах оперативності, гнучкості прийняття рішень, доступності, покращення комунікативної взаємодії, тощо.

матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 20 жовтня 2017 року). Харків, С. 182. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Teteriatnyk.pdf> (дата звернення: 23.01.2024).

⁷ Жосан Г. (2020). Стан розвитку диджиталізації в Україні. *Економічний аналіз*. Т. 30. № 1. С. 45.

⁸ Рачкевич М. (2021). Бум ІТ-сектору в Україні допоміг пережити пандемію, але проблеми в галузі ще залишаються. *Радіо Свобода*. 10 квітня 2021 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/bum-it-sektoru-v-ukrayini/31195801>. Html (дата звернення 06.02.2024).

⁹ Британська асоціація визнала Україну провідним ІТ-напрямком світу. *Укрінформ*. (2021). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3216288-britanska-asociacia-viznala-ukrainu-providnim-itnapramkom-svitu.html> (дата звернення 08.02.2024).